

S Y-FÖRENINGARNA

En kort historik

av

Helge Jarkman

1942

Kyrkoadjunkt Helge Jarkman (1911) och hustrun Karin (1915) med dottern Birgitta (1947) fotograferade utanför bostaden i Misterhult.

Den verksamhet för missionen, som i form av regelbundet sammankommande syföreningar pågår vid Hannäs kyrka och som förgrenat sig i olika riktningar inom församlingen, går sina rötter sannolikt tillbaka ända till komminister Thure Ekenstams tid (komminister i Hannäs 1828-1848). Denne som fick titeln hovpredikant, ägde stora religiösa och kulturella intressen. Det är att förmoda, att under så nitiska och begåvade präster som Petrus Hellvik (1852-1867), Nils Aurelius (1867-1870), Israel Kinnander (1871-1877) denna form av verksamhet för på en gång yttre och inre mission, åtminstone på något sätt fortlevde.

Av komminister Fredrik Hammarsten (1877-1916) togs ett märkvärdigt initiativ. Redan 1877 stiftade han den s.k. Holmbo Evangelisk-Lutherska Missionsföreningen för att tillgodose det andliga behovet i denna centrala, men på samma gång från kyrkan avlägsna del av socknen. Ett kapell uppfördes för predikoverksamheten.

Föreningen bedrev verksamhet även i form av symöten, dels i Holmbo-trakten, där en missionssyförening troligen arbetade till omkr. 1920. Syföreningen Myran började sin verksamhet där 1925. (Se längre fram), dels omkring kyrkan, en verksamhet som pågick då komminister Karl Sundin (1904-1916) tillträdde tjänsten här. Inkomsterna synas ha delats mellan Fosterlandsstiftelsen och Östergötlands Ansgariiförening, vars predikant besökte såväl Holmbo som Dagsbergs byar samt även Solvestad.

Märkligt nog blev Svenska Kyrkans egen mission mycket sent ihågkommen. Den första gåvan till Sv. K:s mission á 30 kr överlämnades till komminister Sundin, varpå följde regelbundna gåvor. Några gamla som höllo fast vid Ansgariiföreningen och Stiftelsen, bildade en särskild krets som fortgick till omkring 1930.

Alltigenom nuvarande pastors tillträde 1920 har den kyrkliga syföreningen samlats i regel 3:e torsdagen eller onsdagen i varje månad utom dec. Länge kallade man den "Öresföreningen".

Till Svenska Kyrkans olika verksamhetsgrenar (naturligt nog huvudsakligen Kyrkans yttre mission) har sedan 1920 i genomsnitt insänts 157 kr. Även andra ha erhållit bidrag, såsom Ansgariiföreningen, Evangeliska Fosterlandsstiftelsen, Betelföreningens Sjömansvård, Hällingsfalls missionshus, Östra Smålands missionsförening, Auktionskassan och dess inkomster ha hitintills förts för sig och huvudsakligen gått till avbetalningen på Hällingsfallslokals köpesumma, i runt tal 2 275:-, Evangeliska Fosterlandsstiftelsen (Hammarkinds missionsförening) ung. 1 700:-, Ansgariiföreningen, till den senare dock inte på senare år, Betelföreningen i Norrköping (S. Kjörning) och på senare år till kyrkliga ändamål.

Missionsintresset i församlingen har även tagit sig uttryck i bildandet av syföreningar i andra delar av socknen. I början av 1900-talet hade man i byarna Gärdsnäs och Mörtebäck gått tillsammans under ett 20-tal år, men då vägen blev de äldre för lång, slöto sig byarna Gärdsnäs och Rumhult

tillsammans omkring år 1928. Gärdsnäs-Rumhults syförening (1928) har symöte 1:a torsdagen i varje månad och erlägger varje medlem per gång i kollekt minst 50 öre. Fru Alice Vallentin, Gärdsnäs för anteckningar om var symöte hållits och kollektens storlek. Ungefär hälften har gått till Kyrkans yttre mission, andra sedan ett par år går den till Luleå stifts diakoniförening.

Mörtebäcks syförening fortlever och lämnade i början av 130-talet gåvor till pastor men insänder numera sina medel till Nordöstra Smålands Missionsförening.

Rumma syförening bildades troligen 1931. De första åren samlades man regelbundet en gång i månaden, men under de två sista åren mera oregelbundet. Första gåvan på 20 kr till pastor 22/6 1931. Medlen går oavkortat till Sv. Kyrkans Mission. Lärarinnan Nanny Sandgren brukar på syaftnarna läsa något ur "Vår Kyrka" eller "Tillkomme Ditt Rike" och är den som samlar in kollekten.

Syföreningen Myran bildades 1925. Myran har sina symöten den 4:e torsdagen i varje månad med kollekt av 50 öre. En del arbeten inköpas, en del skänkes. Föreningens gåvor ha gått till olika ändamål, såsom Stensele Kyrkobyggnad, Luleå stifts diakonistyrelse, Neutralitetsvakten, Röda Korset men först och främst till gamla i Hannäs socken samt till beklädnad åt obemedlade skolbarn och Hällingsfallslokalen.

Hannäs Ungdomsförening har haft en syförening. Dock obekant när den började sin verksamhet. Fanns år 1913 enligt Ungdomsföreningens årsberättelse för nämnda år. Torde ha upplösts under krigsåren. Började dock ånyo sin gagnande verksamhet omkring 1923 och bildade väl med sitt arbete ryggraden i Ungdomsföreningens inkomster och möjliggjorde dess gåvor till Kyrkan. Syföreningen upphörde omkring 1930.

Flickornas syförening bildades den 26 februari 1939 på initiativ av Gudrun Hallingström, Kulltorpet, Ungdomsföreningens sekreterare. Av årsberättelsen för 1939 framgår att hon tänkt sig syföreningen inrangerad under Ungdomsföreningen. "Under året har inom ungdomskretsen bildats en syförening, till våren planeras en auktion. Behållningen skall bli för Kyrkans prydnad." Enligt kassaboken: Utgifter för inköp av material till syföreningen 15:70, med flera anteckningar ur dess protokollsbok.

Då sammanhållningen mellan Gudrun Hallingström och de andra flickorna i syföreningen var mindre god, lämnade Gudrun Hallingström syföreningen och sedan dess är den fristående. Pastorsadjunkt närvarande. Hittills har dess medel gått till:

Stadsmissionen	25:-	
Sandfat till Kyrkan	93:-	(taget i bruk den 18 mars 1941)
Hannäs bastu	100:-	
Hemvärnsfana	25:-	
Till fattiga	75:-	
Lekmannaskolans vänner, årsavgift	10:-	

Flickornas syförening har symöte ungefär två gånger i månaden och erlägger var och en i kollekt 25 öre.

Tillägg: i husförhörslängd 1845-49: sista sidans anteckningar av komminister Thure Ekenstam över inkomna penningar från olika byar för tiden 1847-48. Till Missionssällskapet kontant 10:- för 5 ex. av missionstidningen 3:16, postporto till Lund 0:16. Är det en gåva till Svenska Missionssällskapet (1835) eller till Lunds Missionssällskap?

De historiska uppgifterna inhämtade först och främst av komminister Henrik Östberg, men även av fru Astrid Magnusson, Friden, för Myran, fru Alice Vallentin, genom fru Elsa Norman, Rumhult, och fröken Nanny Sandgren, Dagsberg för Rumma syförening. Pastor Östbergs kassabok för syföreningen för tiden 1920-1942 förvaras.

Samlat och renskrivet Hannäs Prästgård 14/4 1942.

Helge Jarkman
past.adj.